

เรือนไทยภาคใต้ : เรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิม

นายภิญโญ รัตนพงศ์ นักวิชาการ

เรือนเครื่องสับแบบดั้งเดิม รูปทรงหลังคาเป็นแบบทรงจั่วแหลมเท่านั้น หลังคาประกอบด้วย จันทันคู่ที่อยู่ในแนวซื่อและตั้งเท่านั้น (ไม่มีจันทันพราง) มีแปและกลอนเป็นตัวรับแรงเครื่องมุง ถ้ามุงด้วย กระเบื้องดินเผา ก็จะวางระแนงทับบนกลอนอีกชั้นหนึ่ง โดยเจาะฝังสลักวางดักระแนง ชายคาที่ยื่นยาวออกมา จะมีปลายเต้าที่เจาะฝังตั้งฉากยื่นออกมาจากแนวเสาทุกต้น เชิงชายจะเจาะสวมเข้ากับปลายเต้า ใส่สลักค้ำ พื้นเรือนบางส่วนจะเว้นไว้เป็นช่องว่างหรือไม้ก็ทำเป็นฟากมองลอดลงใต้ถุนเรือนได้ ประตู หน้าต่าง เป็นแบบ บานคู่ อาศัยเดือยเป็นแกนหมุนเปิดปิดเข้าข้างใน หน้าต่างจะแคบเล็ก ไม่นิยมตีฝ้าเพดาน ลักษณะการถ่าย รับแรงหลังคา จะลงที่ระแนง กลอน แป จันทันคู่ ลงสู่เสา และพื้น มีเด้ารับเชิงชายและพานหนูดักปลาย กลอน

การปลูกสร้างเรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิมก็เช่นเดียวกับการ ปลูกเรือนไทยทั่วไป คือ ไม่มีการกำหนดแบบแปลนแผนผังออกเป็นแบบที่ชัดเจน แต่ช่างส่วนใหญ่จะอาศัย ความรู้และความชำนาญที่ทำต่อ ๆ กัน มา อันเป็นความรู้ที่ไม่เป็นหลักการหรือข้อกำหนดตายตัว มีการสืบทอด โดยการฝึกฝนปฏิบัติจนชำนาญและจดจำไว้จนขึ้นใจ เป็นลักษณะการเรียนรู้แบบ “ทำตามครู” การปลูกสร้าง จึงเป็นไปในลักษณะที่เจ้าของบ้านจะตกลงกับช่างซึ่งจะเป็นผู้กำหนด รูปแบบและวัสดุ ส่วนการปฏิบัติโดยมาก เจ้าของบ้านก็จะร่วมงานกับช่างด้วย จึงเป็นไปในลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มากกว่าการว่าจ้าง

รูปแบบและโครงสร้างเรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิมมีรูปแบบ และโครงสร้างหลักไม่แตกต่างจากเรือนไทยทั่วไป ขนาดความกว้างยาวของเรือนเป็นลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาว ๒ หรือ ๓ ช่วงเสา เริ่มปลูกสร้าง แบบเรือนเดี่ยวหลังเดียวแล้วต่อระเบียงตามแนวยาวของเรือน หากมี หลังเดียวก็จะปลูกสร้างต่อเติมคร่าวโดยต่อหลังคากันสาด ด้านจั่วหลัง ถ้ามีการปลูกสร้างเป็นเรือนชุด ก็จะ ปลูกสร้างเป็นเรือนคู่หรือเรือนเคียงโดยหันส่วนระเบียงเข้าหากัน ส่วนเรือน คร่าวก็จะปลูกสร้างในลักษณะวาง ขวางระหว่างเรือนคู่เยื้องไปทางด้านหลัง ส่วนการเชื่อมต่อกันของเรือนก็จะต่อพื้นชานเรือน หรือ “ชานเล่น” เชื่อมติดต่อกันทั้งหมด

ระบบโครงสร้างการรับแรงของเรือนเริ่มตั้งแต่เสาจะไม่ฝังลงดินแต่จะวางอยู่บนดินเสาเท่านั้น โดยลักษณะการวางเสาให้ เอียงสอดเข้าหากันแบบ “ทรงข้างเขี้ยว” เสาจะใช้แบบเจาะสำหรับสอดรอด ซึ่งรอด มีใช้ทั้งสองชนิด คือ รอดยาว จะวางตาม แนวยาวของเรือนทำหน้าที่เหมือนคานรับแรงและช่วยยึดโยง โครงสร้าง (บางท้องที่ไม่มีรอดตัวนี้) อีกชนิดหนึ่ง คือ รอดสั้น หรือรอดเรียง ซึ่งรอดตัวนี้เป็นโครงสร้างหลัก วางตามแนวกว้างหรือด้านสกัดของเรือน ทำหน้าที่รับพื้นเรือนโดยตรงในกรณีที่ไม่พื้นเรือนปูตามแนวยาวของ เรือน ส่วนอีกลักษณะหนึ่ง คือ รอดจะทำหน้าที่รับไม้ตง ซึ่งตงจะทำหน้าที่รับไม้พื้นอีกที (ไม้พื้น จะปูตามแนว ขวางของเรือน) รอดทั้งสองชนิดที่ตรงกับเสาจะใช้สอดเข้ารูเสาที่เจาะเอาไว้แล้ว อัดด้วยลิ่มให้แน่น ส่วน โครงสร้างด้านบน ได้แก่ “ซื่อ” จะวางในระดับหัวเสาอยู่ตรงด้านขวางหรือด้านสกัดของเรือนทำหน้าที่เป็นซื่อ รับค้ำ สำหรับไม้ เครื่องบนอีกตัวที่วางในระดับหัวเสาเหมือนกันแต่วางตามแนวยาวของเรือน ได้แก่ แปหัวเสา ซึ่งจะมีซื่อเรียกต่างกันตามแต่ละท้องที่ บางแห่งจะเรียก “ซื่อยาว” ส่วนบางแห่งจะเรียกว่า “บี่” แต่ทั้งหมด จะทำหน้าที่เหมือนกันคือรับโครงสร้างหลังคา ในส่วนของการปลูกสร้างต่อเติมระเบียงและชานเรือน นอกจาก จะเจาะเสาสอดรอดรับพื้นแล้ว บางท้องที่ใช้เสาแผด ใช้ “โงง” หรือ “หน้าพราน” ใช้ “ค้ำควาห้อยหัว” เป็นตัวรับแรงโครงสร้างพื้นหรือโครงสร้างส่วนอื่น ๆ เช่นหลังคาระเบียง ก็อาจใช้ลักษณะวิธีการเดียวกัน

หลังคาทรงจั่วและโครงสร้างสำหรับหลังคาทรงจั่วจะมีตั้งเป็นตัวหลักรับโครงสร้างหลังคา ทั้งหมด (เรือนเครื่องสับตั้ง จะมี ๒ แบบ คือ ตั้งที่สูงจากรอดถึงอกไก่ เรียกว่าเสาตั้ง และตั้งที่สูงจากซื่อหรือคอ

สองถึงอกไก่ (เรียกว่าตั้งลอย) เรือนไทย ภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิมจะเป็นแบบ “เสาตั้ง” โดยตั้งจะวางคร่อมรอดขึ้นไปรับอกไก่ จะมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะแรกจะเจาะเสาตั้งเพื่อให้ข้อและคอสองสอดผ่านเข้ารูตั้ง เรียกว่า “ข้อเสียบตั้ง” โดยข้อจะวางเอาด้านสัน หรือหน้าหนาขึ้น ปลายทั้งสองของข้อเสียบเข้ารูเสาด้านข้าง ส่วนลักษณะที่สอง ส่วนของตั้งจากช่วงข้อถึงอกไก่อจะถูกถากแต่งให้แบน เรียกว่า “ใบตั้ง” สำหรับสอดผ่านรูเจาะตรงกลางข้อ เรียกว่า “ตั้งเสียบข้อ” โดยข้อจะวางเอาด้านแบนหรือหน้ากว้างขึ้น ปลายทั้งสองของข้อจะวางบนปลายเสาด้านข้างซึ่งจะทำเป็นเดือย “หัวเทียน” รับเสียบเข้ารูข้อพอดี นอกจากนี้ โครงสร้าง หลังคาเรือนไทยภาคใต้แบบดั้งเดิม “แป” จะเป็นตัวสำคัญในการรับแรงหลังคา เพราะว่าจะมีจันทันคู่เพียง ๓-๔ คู่เท่านั้น (ไม่มีจันทันพราง) ซึ่งจะถ่ายแรงลงเสาสูงพื้นเลยทีเดียว เสาแต่ละต้นจะเจาะสำหรับสอดเด้าเพื่อติดเชิงชายรับพานหนูและรับปลายกลอน

พื้นเรือนและโครงสร้าง เรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิมก็มีลักษณะพื้นเรือนต่างระดับ กัน เช่นเดียวกับพื้นเรือนไทยโดยทั่วไป พื้นเรือนที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยลับนอนจะอยู่ในระดับสูงกว่าพื้นระเบียง พื้นครัว และพื้นชาน โดยใช้ไม้กระดานปูพื้นแบบทึบแทบทั้งหมด ส่วนระเบียงซึ่งอยู่ในระดับต่ำเป็นลำดับลงมา พื้นมีทั้งปูด้วยไม้กระดานมีทั้ง แบบทึบและแบบปูเว้นร่อง หรือบางครั้งก็พบว่าพื้นระเบียงบางส่วนจะปูด้วยไม้ฟาก คือ ไม้เฒ่า ไม้หลาโอน หรือไม้หมาก ทำเป็นซี่ขนาดประมาณ ๒ นิ้ว ผูกถักเข้าด้วยกันเป็นผืน ใช้ปูพื้นระเบียงแทนไม้กระดาน ส่วนพื้นชานเรือนมักใช้ไม้กระดานหน้ากว้างและค่อนข้างหนา วางเรียงตลอดแนวยาวชานไปกับตัวเรือน พื้นในส่วนนี้จะปูเว้นร่องเพื่อให้ระบายน้ำได้ดีเวลาฝนตก สำหรับโครงสร้างพื้นเรือนใช้ระบบเสาและรอด (คาน) รับแรง ไม้ส่วนนี้จะมีขนาดใหญ่ หน้าตัดเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางเอาหน้าหนาขึ้นซึ่งมีความเหมาะสมที่จะรับแรงได้ดี ส่วนตงรับพื้น โดยมากหน้าตัดมักเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส การวางระยะห่างของตงแต่ละตัวก็แล้วแต่ความเหมาะสมที่จะรับความแอ่นตัวของไม้ปูพื้นได้

ฝาผนัง ลักษณะฝาผนังของเรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วมีหลากหลายลักษณะ ได้แก่ การนำไม้กระดานมากันเรียงซ้อนทับกันขึ้นไปในแนวนอนแบบตีซ้อนเกร็ด เรียงทับกันขึ้นไปเรื่อย ๆ จนสุดขอบบนฝา บางท้องที่จะเป็นฝักันแบบฝาสายบัว บางลักษณะมีการตีทับแนวเป็นกรอบแบบฝาลูกฟักหรือฝาปะกน (แบบฝาผนังของเรือนไทยภาคกลาง) ส่วนเรือนครัวมักเป็นฝาไม้เฒ่าสานเพื่อความสะดวกในการระบายอากาศ ส่วนโครงสร้างฝาผนังของเรือนไทยภาคใต้จะมีเคร่าไม้ยึดโยงอยู่ระหว่างเสาด้านในเพื่อให้เป็นตัวยึดเกาะของฝาผนัง

ประตูและหน้าต่าง เรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับ แต่เดิมลักษณะของหน้าต่างเป็นเพียงช่องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ ไม่มีบานปิดเปิดแต่จะใช้ไม้ตีวันช่องเป็นลูกกรง ต่อมาก็ใช้เหล็กเส้นติดตั้งในแนวยืนเรียงชานกันเหมือนลูกกรง ระยะเวลาต่อมา ประตูและหน้าต่างจึงมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ มีกรอบไม้ติดตึงกับฝาผนังและเคร่าฝาโดยมีลิ้มอัดและเข้าเดือย ตรงลิ้มและเดือยอาจประดิษฐ์ตกแต่งเป็นรูปดาวหรือรูปดอกไม้มือ บานหน้าต่างเป็นบานคู่ ซึ่งเข้ากรอบแบบฝาปะกนหรือลักษณะเป็นกรอบลูกฟัก เปิดปิดเข้าด้านใน โดยมีเดือยไม้สอดเข้ากับกรอบบนและล่างทำหน้าที่เป็นแกนหมุนสำหรับเปิดปิด ตอนล่างหรือตอนบนหน้าต่างอาจแกะสลักเป็นลวดลาย บางทีก็แกะสลักเป็นช่องระบายอากาศไปเลย ลักษณะบานประตูจะใช้ไม้แผ่นขนาดใหญ่ แผ่นเดียวหรือนำแผ่นไม้มาเรียงต่อกันให้ได้ขนาดโดยติดหรือฝังก้านตองไว้ด้านหลังแล้วฝังเดือยยึดแน่นป้องกันไม้บิดเบี้ยว ติดหูไม้สำหรับสอดใส่สลัก ที่บานประตูจะตกแต่งที่อกเสาโดยการแต่งลวดลายเหลี่ยมมุม มีการเจาะช่องเป็นลวดลายที่กรอบบาน และทำแกนหมุนวางบนธรณีประตูสำหรับเปิดปิดเข้าด้านในเช่นเดียวกับหน้าต่าง

เสาและตีนเสา เรือนไทยภาคใต้ที่เป็นเรือนเครื่องสับหลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิมก็เป็นเรือนยกพื้นสูงเช่นเดียวกับเรือนไทยทั่ว ๆ ไป (แต่จะไม่สูงเท่ากับเรือนไทยภาคกลาง) เสาจึงเป็นโครงสร้างหลักซึ่งทำหน้าที่รับแรงที่สำคัญรวมไปถึงตีนเสาดด้วย โดยเสาจะมีขนาดใหญ่เพื่อรับน้ำหนักเครื่องเรือนทั้งหลังและต้องอาศัยความคงทนถาวรในกรณีที่มีการบาก เจาะ สอดคาน อัดลิ้มด้วย ส่วน “ตีนเสา” ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะถิ่นอย่างหนึ่งของเรือนไทยภาคใต้ ตีนเสามีการพัฒนาจากการใช้ก้อนหิน แผ่นหิน ปะการังมารอง

โคนเสา ต่อมาก็ใช้ไม้เนื้อแข็งแกร่งที่สามารถปรับแต่งรูปทรงได้ การใช้แผ่นอิฐปูพื้นดินเผามาเรียงซ้อนกันทำเป็นดินเผา จนกระทั่งมาถึงการใช้ดินเผาคอนกรีต ดินเผามีการปรับรูปลักษณะและขนาดให้สัมพันธ์กับเสาไม้ของเรือน ดินเผาที่มีความสูงหลายระดับบางแห่งสูงชันมาจนถึงรอดก็มี

เรือนไทยภาคใต้หลังคาทรงจั่วแบบดั้งเดิมจะไม่นิยมตีฝ้าเพดาน พื้นบางส่วนเป็นฟากวันช่องว่าง ทำให้มีคุณลักษณะในด้านการรักษาระดับอุณหภูมิภายในเรือนให้ร่มเย็นและความคล่องตัวในการระบายอากาศ การใช้วัสดุปลูกสร้างส่วนหลังคาที่เป็นฉนวนความร้อน ประกอบกับการที่มีทรงหลังคาแบบลาดเอียงมาก ทำให้การรับแสงแดดในช่วงเที่ยงวันในหน้าร้อนที่ร้อนจัดไม่ทำมุมตั้งฉาก การเก็บสะสมความร้อนของหลังคาจึงน้อยมาก ทั้งยังมีลมระบาย ทำให้อุณหภูมิภายในบ้านเย็นสบายตลอดวัน ในฤดูฝนอากาศภายในบ้านก็ไม่อับชื้นเพราะได้ถุนสูง ลมพัดผ่านสะดวก ลักษณะที่มีชายคายื่นยาวหรือลักษณะที่นิยมต่อกันเสาช่วยป้องกันฝนเสาถูกตัวเรือนมากเกินไปจนอาจทำให้ผนังผุเร็ว ไม่มีละอองไอน้ำรบกวนในบ้านด้วย

ด้านการใช้ประโยชน์ใช้สอยเรือนไทยภาคใต้มิได้ใช้เพื่อการอยู่อาศัยแต่เพียงอย่างเดียว สัดส่วนใช้สอยของพื้นที่บนเรือน จะกันเป็นห้องเท่าที่จำเป็น การจัดวางพื้นเรือนให้มีลักษณะต่างระดับนั้นช่วยให้การใช้ชีวิตภายในเรือนเป็นสัดส่วนโดยไม่ต้องกันแบ่งเป็นห้องมากมายนัก พื้นที่บางมุมใช้เป็นที่พักผ่อนของเครื่องมือ เครื่องใช้ เช่น บริเวณท้ายระเบียงใช้เป็นที่นั่งรับประทานอาหาร เรือนครัวบางมุมใช้เป็นที่พักผ่อนชั่วคราว เป็นต้น นอกจากนี้บริเวณชานเรือนและใต้ถุนเรือนนิยมวางแคร่ไว้ใช้เป็นที่นั่งทำงานหัตถกรรมหรือทำงานอาชีพบางอย่างได้ด้วย ส่วนใหญ่พื้นที่ใต้ถุนจะเป็นที่พักอาศัยของสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข เป็ด ไก่ เป็นต้น การรับรองญาติมิตรหรือแขกผู้มาเยือน จะใช้พื้นที่ตรงระเบียง โดยไม่ต้องมีชุดรับแขก แต่จะใช้พื้นที่กระดานเสียบ (กระดานเกยหนอ) ริมระเบียงต่อกับชานเรือนเป็นที่นั่ง หรือไม่ก็นั่งเสวนากันบนแคร่ใต้ถุนเรือน

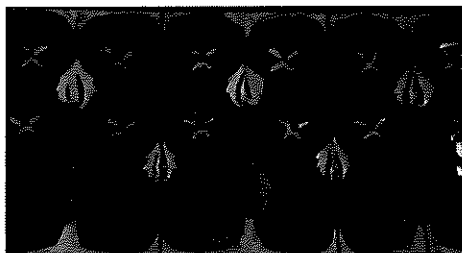
ไม้แกะสลัก

ไม้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และภาคใต้ถือได้ว่าเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติประเภทไม้ อาทิเช่น ไม้หลุมพอง เคี่ยม ตะแบก เคียน ต้ำเสา พะยอม เต็ง รัง จำปา เป็นต้น ไม้เป็นวัสดุที่หาได้ง่าย ชาวใต้รู้จักเลือกสรร ใช้ไม้แต่ละชนิดให้เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท

การแกะสลักไม้ ถือว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมประจำชาติที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน เกิดจากสติปัญญาและความรู้สึกของช่าง เกิดความรู้สึกกับธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของผู้คน ความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ผสมผสานกับจินตนาการของช่าง จัดวางรูปแบบสร้างสรรค์เป็นงานแกะสลักไม้ที่ได้สืบทอดกันมาจวบจนปัจจุบัน ในการแกะสลักไม้ช่างได้สร้างสรรค์ งานแกะไม้ขึ้นมาในหลายลักษณะ และรูปแบบ เพื่อใช้ในเครื่องเรือน เครื่องใช้สอย เครื่องประดับ ตกแต่งบ้านตามประโยชน์ใช้สอย เชื่อกันว่าการแกะสลักไม้มีมาตั้งแต่ สมัยมนุษย์ ดึกดำบรรพ์ที่มนุษย์ รู้จักใช้เครื่องมือตัดหินขูดเจาะ และถากไม้ให้มีรูปร่าง รูปทรงตามที่ต้องการ เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย และงานแกะสลักไม้ได้มีการพัฒนาต่อมา จนถึงปัจจุบัน สำหรับการแกะสลักไม้นั้นแต่เดิมส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประดับตกแต่งอาคารทาง ศาสนา และบ้านเรือนแทบทั้งสิ้น ได้แก่งานแกะสลักไม้ประกอบอุโบสถ วิหาร ศาลา วัด หอพระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎก พระเจดีย์ ฯลฯ ซึ่งมีการสร้างสรรค์สร้างอย่างสวยงามและประณีตบรรจง ปรากฏอยู่ทุกยุคทุกสมัย ในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทยมีช่างแกะสลักไม้ที่มีฝีมือได้สร้าง สรรค์ผลงานขึ้น มาเป็นจำนวนมาก ศิลปะไม้แกะสลัก เป็นงานศิลปะที่เก่าแก่ มีเอกลักษณ์และมีคุณค่า ควรแก่การรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าแต่เดิมส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ การประดับตกแต่งอาคาร ความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ประโยชน์ในการใช้สอย งานแกะสลักไม้ที่พบเห็น ได้บ่อยครั้ง ที่ประดับตกแต่งอาคาร เช่น หน้าบัน ซ่อฟ้า ไบระกา ทางหงส์ บานประตู หน้าต่าง ช่องลมของอาคารบ้านเรือน ฯลฯ ล้วนแล้วแต่ตกแต่งอย่างประณีต สวยงาม

ตัวอย่างงานแกะสลักไม้ที่ใช้ประกอบการตกแต่งอาคารส่วนของช่องลม

ไม้แกะสลักเป็นช่องลมใช้ประกอบอาคารที่พักอาศัย เพื่อความสวยงาม และ ประโยชน์ของช่องลมจะช่วยให้ลมพัดผ่านและระบายอากาศได้ดี

เป็นแผ่นไม้กระดานฉลุลายดอกไม้ใบไม้ ในรูปแบบก้านขดประกอบลายต่อเนื่อง ทาสีส่วนก้านขดด้วยสีเขียว กรอบดอกสีแดง และเกสรสีเหลือง

ไม้ฉลุสำหรับใช้ประกอบตกแต่งวงกบประตู เป็นไม้ฉลุลวดลายแบบศิลปะแบบอิสลามเพราะจะเห็นว่า มีรูปแบบตัวอักษรของอิสลามปรากฏอยู่บนชิ้นงาน เป็นการออกแบบลวดลายโดยการจัดองค์ประกอบที่สมดุลจากแกนกลาง ออกไปด้านข้างทั้งซีกซ้ายและขวาเท่าๆกัน

สำหรับตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ส่วนตรงกลาง อ่านว่า “มุฮัมมัด” ซึ่งเป็นพระนามของศาสดาในศาสนาอิสลาม (ข้อมูลจากการศึกษาสารัตถะของจริงประเภทไม้แกะสลักโดย ชัลมา วงศ์ศุภรานันต์ ปี2541)

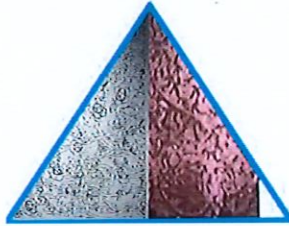

ไม้ฉลุสำหรับใช้ประกอบตกแต่งวงกบประตู เป็นไม้แกะฉลุ ประเภทลายก้านขด ประกอบด้วยลายพรรณไม้ ดอกไม้ ใบไม้ จัดองค์ประกอบสมดุลจากแกนกลาง ออกไปด้านซ้ายและขวาเท่าๆกัน

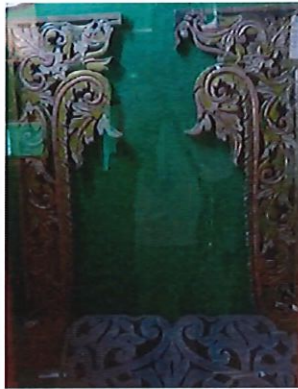

ไม้แกะสลักเขียนสี ลายพรรณไม้ด้านต่อดอก เขียนสีทั้งสองด้าน จัดองค์ประกอบสมดุลจากแกนกลางออกไปด้านซ้ายและขวาเท่าๆกัน ประกอบด้วยดอกไม้ ใบไม้ และก้านดอก เขียนสีด้วย สีแดง เหลือง เขียว และพื้นหลังทาสีครีม สีด้านที่อยู่ในบ้านจะเข้มกว่า ด้านที่อยู่นอกบ้าน เนื่องจากถูกแสงแดดส่องเป็นประจำ

ตัวอย่างไม้แกะ

ไม้แกะสลักประดับตกแต่งหน้าบ้าน จัตุวางในทรงของรูปสามเหลี่ยม ลักษณะเป็นลายก้านขด ดอก
พุดตาน

ไม้แกะฉลุประดับวงกบประตู แกะเป็นลายพรรณไม้ก้านขดประกอบด้วย ใบไม้ ดอกไม้ และลายน่อง
สิงห์มาจัดวางองค์ประกอบซ้ายขวาเท่ากัน ลงสี แดงเหลือง เขียว และขาว ใช้ประดับมุมของวงกบประตู

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตงานแกะไม้

ปัจจุบันไม้เป็นวัสดุที่หายากและราคาแพง ในการนำไปใช้หรือนำไปแปรรูปเพื่อใช้งานแต่ละครั้ง
ต้องถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดจากภาครัฐ ทำให้เกิดปัญหายากในการนำไม้ไปใช้งาน ประกอบกับปัจจุบันมี
วัสดุทดแทนที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น วัสดุทางวิทยาศาสตร์ ประเภทพลาสติก อีกอย่างในเรื่องปัญหาของช่าง
ที่แกะไม้ในปัจจุบันที่เริ่มลดจำนวนลง และส่วนใหญ่จะเหลือช่างที่มีอายุมาก ประกอบกับคนรุ่นใหม่ไม่ค่อย
สนใจที่จะผลิตงานแบบนี้มากนักเพราะในการแกะไม้แต่ละชิ้นนั้นต้องใช้ระยะเวลา ความเอาใจใส่ และความ
ประณีตมาก

แนวทางแก้ไข

เนื่องจากเครื่องมือช่างไม้ในปัจจุบันมีความทันสมัย มีให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย และสามารถผลิตชิ้นงานได้รวดเร็วกว่า ประหยัดทั้งเวลาและแรงงาน จึงไม่น่าจะยากนักในการส่งเสริมให้ช่างรุ่นใหม่ได้ฝึกแกะไม้เพื่อไม่ให้งานประเภทนี้สูญหายไป

การศึกษาวัตถุของจริงประเภทไม้แกะสลัก โดย (ชัลมา วงศ์ศุภรานันต์ ปี2541)

<https://www.kroobannok.com/>